

1844-ben alakult a Pesti Izraelita Hitközség égisze alatt. Az alakuló gyűlésen Schwab Löw főrabbi elnökölt. Az egyesület elnökévé dr. Jakobovits Fülöpöt választották, a zsidó kórház igazgatóját. Ő a MIKÉFE-t nem egyszerűen csak a zsidó kézművesek és földművesek kultur- és érdekvédelmi szervezetévé akarta tenni, hanem keretként kívánta felhasználni annak érdekében, hogy a magyar nyelvet népszerűsítse, és elmélyítse a magyar honszeretetet a zsidók körében.¹⁴

A magyarországi zsidók túlnyomó többsége belátta, hogy teljes egyenjogúságuknak a maradéktalan beolvadás és elmagyarosodás az ára. Tény, hogy Kossuthnak, Deáknak, Eötvösnek is az volt az elképzelése, hogy a zsidók akkor lehetnek egyenjogúak, ha vallási gyakorlatukba bevezetik a magyar nyelvet, és ha átveszik a magyarság hagyományait, szokásait, eszmevilágát.¹⁵ Az ortodox zsidók elvetették ezeket a követelményeket, a liberális vagy neológ többség azonban lelkesen elfogadta, s a zsidó közösség hivatalos vezetőinek zöme közülük került ki. A kiegyezéskor létrejött kormány törekedett arra, hogy a zsidóság megosztottsága ebben a kérdésben megszűnjék, s ennek érdekében 1868 decemberében kongresszust szervezett,¹⁶ ám az ellentét, amely az asszimilációt pártoló neológokat a lojális, de tradíciókhoz ragaszkodó ortodox zsidósággal állította szembe, nem volt áthidalható.

Magyarországon a zsidók emancipációja a felvilágosodás liberális filozófiájából és a magyar nacionalizmus eszmerendszeréből egyaránt következett. Egyik legfőbb célja az volt, hogy az elmagyarosodó zsidók bevonásával erősödjék a magyarok számszerű aránya a soknyelvű országban. És bár a cionizmus alapítója és jó néhány vezető alakja a magyar zsidóságból került ki, gondoljunk csak Theodor Herzlre és Max Nordaura, ez a zsidóság soha nem fejlesztett ki olyan nemzeti tudatot, amely a cionista eszméhez kapcsolódott volna.¹⁷ E tekintetben a neológok és ortodoxok között semminemű véleménykülönbség nem volt.

A magyar zsidók buzgón tették magukévá a magyar ügyet, zömük asszimilálódott, és még az ortodoxok közül is sokan beszéltek magyarul a köznapi érintkezésben. Ennek sok oka volt. Hiába tette magáévá a neofeudális arisztokrácia a felvilágosodás eszméit, társadalompolitikája konzervatív volt, ami fékezte, sőt lehetetlenné tette a honi polgárság kialakulását. Jöcskán kellett tehát a nem magyar, főként zsidó és német népcsoportokra támaszkodnia a magyar társadalom polgári átalakítása közben. A zsidók hálásnak érezték magukat azokért a gazdasági és szakmai lehetőségekért, amelyeket az egyenjogúsítás nyomán a feudális orientációjú arisztokrata-dzsenti rendszer nyitott meg előttük. A rendszer és a zsidók közötti érdekezonyosság folytán az országban példátlan ipari fejlődés és általános modernizálódás ment végbe,¹⁸ melynek keretén be-